

DANMARKS STATISTIK
STATISTISKE MEDDELELSER

FJERDE RÆKKE TIENDE BIND

FJERDE HÆFTE

COMMUNICATIONS STATISTIQUES 4me SÉRIE TOME IO 4me LIVRAISON

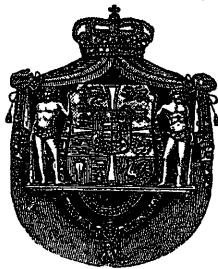
HØSTENS UDFALD I DANMARK 1901

FORELØBIG REDEGØRELSE

CARACTÈRE DE LA RÉCOLTE EN DANEMARK 1901

UDGIVET AF STATENS STATISTISKE BUREAU

PUBLIÉ PAR LE BUREAU DE STATISTIQUE DE L'ÉTAT

KØBENHAVN

BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI

1901

Udgivet i November 1901.

Efter de fra Landets samtlige Amter modtagne Indberetninger kan Høsten i Aaret 1901 i sin Helhed ikke karakteriseres højere end som en Middelhøst; — kun Høhøsten hæver sig for hele Landet baade kvantitativt og kvalitativt væsentlig over et Middelaars Udbytte. Af Beretningerne synes det, som om man i det hele paa Øerne har været mindre tilfreds med Høsten end i Jylland, hvortil selvfølgelig først og fremmest den Omstændighed bidrager, at Hveden, der fornemmelig dyrkes paa Øerne, i Aar er mislykket; i Indberetningen fra Maribo Amt betegnes saaledes udtrykkelig Aarets Høst som under et Middelaars, medens den i Indberetningen fra Aarhus Amt betragtes som gennemgaaende over Middelhøst. Forinden vi gaa over til en mere indgaaende Redegørelse for Udfaldet af Høsten, skulle vi imidlertid, ligesom i de nærmest foregaaende Aar, paa Grundlag af Maanedsmiddelelserne fra météorologisk Institut samt Beretninger i landøkonomiske Blade og Tidsskrifter give en Fremstilling af Vejrforholdene og disses Indvirkning paa Afgrøderne i det forløbne Landbrugsaar.

Med Hensyn til de klimatiske Forhold i Landbrugsaaaret 1900—1901 skal fremhæves, at Efteraarets Vejrforhold gennemgaaende vare gunstige; Temperaturen i Oktober var vel noget lav, men til Gengæld var November Maanedes Middeltemperatur 1 à $1\frac{1}{2}^{\circ}$ C. over Normalen, med ringe Afvigelser fra Dag til Dag, og endnu mildere var December, idet denne Maanedes Normalvarme i Aar blev overskreden med 3° C.; en mildere December kan overhovedet kun paavises to Gange siden 1860, nemlig i 1873 og i 1898, hvor Middeltemperaturen var $3,6^{\circ}$ og $4,2^{\circ}$ C., medens den i December 1900 var $3,5^{\circ}$ C. Maanedens høje Varmegrad

holdt sig ret uforandret, særlig fra d. 9de til d. 28de, derefter gjorde Vinteren sig ret pludselig gældende, og Aaret sluttede med en Varmegrad, der laa indtil 6° under Normalen; paa Aarets sidste Dag gik Temperaturen endog ned til $\div 9^\circ$ C. (Søborg Sø). I Januar var Frostdagenes Antal 24 à 30, og Middeltemperaturen var $\div 1,56^\circ$ eller $1,2^\circ$ for lav. Maanedens laveste Temperatur var ret forskellig inden for Landsdelene, paa Møen var den saaledes $\div 10,5^\circ$, paa Sjælland $\div 15,0^\circ$, i Vestjylland (Vardeegnen) $\div 22,5^\circ$ C. I øvrigt karakteriseres Maanedens Vejrforhold særlig ved den fra d. 10de—20de vedvarende meget stærke Taage, som paa sine Steder holdt sig, om end mindre udpræget, indtil d. 25de. Det var denne «Rimtaage», som nogle anse for Grunden til Hvedens «Bortfrysning». I Februar vedvarede Vinteren uforandret, idet Maaneden havde 23 à 28 Frostdage, Middeltemperaturen var $\div 3,5^\circ$ C. eller 3° under Normalen. Maanedens laveste Varmegrad, ca. $\div 17,5^\circ$ C., blev dels noteret i Midtjylland, paa flere Steder fra Nord til Syd, dels i Nordsjælland. Paa de sydlige Øer varierede den laveste Temperatur fra $\div 10^\circ$ til $\div 14^\circ$ C. Ogsaa i Marts var det vinterlige Vejr fremherskende, og Middeltemperaturen blev $0,7^\circ$ eller lidt ($0,3^\circ$) under Normalen; Frostdagenes Antal var 14 à 20. Fra 1ste til 24de var Middeltemperaturen i god Overensstemmelse med et Normalaars, men med d. 25de indtraf atter en stærk Afkøling, saa at den laveste Varmegrad faldt i Maanedens sidste Dage med ca. $\div 11,6^\circ$ i Midtjylland og ca. $\div 9,6^\circ$ paa Øerne.

Efteraarsmaanedernes Nedbørsforhold vare ret uregelmæssige fra Maaned til Maaned, idet Nedbøren i Oktober var lige saa meget over som i November under Normalen. December var meget regnfuld, hele Landet over varierende mellem 50 og 100 pCt. over Regnmængden i et Middelaar. I de tre Maaneder tilsammen var Nedbøren i Holbæk Amt, den Landsdel, der fik den mindste Regnmængde, 172^{mm} , medens der i Thisted Amt, som fik størst Nedbør, faldt 292^{mm} ; Landets Middelnedbør var 177^{mm} . Efter Vinterens Indtræden var Nedbøren ringe; i de tre Vintermaaneder Januar—Marts faldt der 70^{mm} i Holbæk Amt,

96^{mm} i Thisted Amt, medens det normale for hele Landet er 111^{mm}. Var Snefaldet saaledes end ikke betydeligt, var Jorden dog paa Grund af den lave Temperaturs Vedvaren, uden væsentlige Tøbrudsperioder, snedækket gennem hele Januar og Februar; i Marts laa Jorden som oftest snedækket i Maanedens koldeste Periode.

For Landbrugsarbejdernes rettidige og heldige Udførelse vare Efteraarsmaanederne saaledes meget gunstige; særlig den forholdsvis tørre og dog milde November gav ualmindelig gode Betingelser saavel for Jordens Efteraarsbehandling som for Roernes Optagning. De samme Temperatur- og Nedbørsforhold gav ogsaa Vintersød og Kløver saa gunstige Udviklingsbetingelser, som ønskes kunde. Alle Efteraarsarbejder vare derfor ogsaa fuldt afsluttede ved Vinterens Komme med Aarsskiftet, ligesom alle rettidig besaaede Vintersædsarealer stod særdeles lovende. Efter nogles Mening var Udviklingen dog for fremdreven, fremfor alt havde Hvedemarkerne ved deres yppige Udvikling ingen Modstandsevne over for den pludselig indtraadte Frostperiode i Aarets sidste Dage. Om den egentlige Aarsag til Hvedens Bortgang er at søge i denne Omstændighed eller, som foran nævnt, i den ualmindelig stærke og vedvarende Rimtaage i Januars Midte kan omtvistes, men sikkert er det i alt Fald, at det ikke har været Vinterens absolutte Strengthed, der bærer Skylden; thi var Vinteren end langvarig og vedholdende, havde den hverken særlig høje eller abnorme Kuldegrader at fremvise, og navnlig ikke i Landets særlige Hvedeegne, vore sydlige Øer. Marts Maaned, som under almindelige Forhold paa de sydlige Øer bliver udnyttet til meget Foraarsarbejde og ofte til Besaaing af ret betydelige Arealer med Vaarsød, laa i saa Henseende i det hele ubenyttet hen. Dels var Jorden for fugtig fra Vinteren eller rettere fra Efteraaret af, dels var Maaneden for fattig paa Solskinsdage med tørrende Blæst, hvortil saa endelig kom Eftervinteren i Maanedens Slutning, som ved sin uventede Strengthed satte en yderligere Stopper for alle Forventninger om et tidlig begyndende Foraarsarbejde.

I Foraarsmaanederne April og Maj var Middelterperaturen for København henholdsvis 6,2° og 12,2° C. eller 0,6° og 1,8° C.

over Normalen, i Tarm endog noget mere over et Middelaars. I Modsætning hertil var Juni koldere end normalt, medens de efterfølgende Sommermaaneder Juli og August udmærkede sig ved en efter vore klimatiske Forhold ualmindelig høj og vedvarende Sommervarme. Juli Maanedes normale Middeltemperatur, $16,6^{\circ}$ C., blev saaledes overskreden med $3,3^{\circ}$ og Augusts, $15,9^{\circ}$ C., med $1,6^{\circ}$. Juli 1901 har overhovedet været den varmeste Maaned siden 1861, og disse Maaneder gav Sommeren, og til Dels ogsaa Aaret som Helhed, sit Særpræg.

Regnmængden i	1901				Juni— August 1900	Juni— August 1899	Juni— August 1861—85
	June	Juli	August	Til- sam- men			
	mm.	mm.	mm.	mm.	mm.	mm.	mm.
Københavns Amt.	125,8	37,8	44,7	208,3	191,4	62,5	185
Frederiksborg —	128,1	56,9	62,1	247,1	193,5	60,9	190
Holbæk —	96,0	33,8	36,8	166,6	169,8	70,0	168
Sorø —	97,4	30,9	41,2	169,5	211,3	71,9	175
Præstø —	98,8	26,4	43,1	168,3	193,7	72,5	181
Bornholms —	50,2	46,0	77,9	174,1	165,3	67,7	161
Maribo —	100,6	21,2	36,7	158,5	211,0	86,4	168
Svendborg —	103,7	31,7	37,3	172,7	239,6	98,9	200
Odense —	87,6	27,8	25,3	140,7	206,5	79,9	183
Vejle —	87,3	32,0	51,6	170,9	198,8	101,8	204
Aarhus —	86,3	50,9	39,1	176,3	203,4	108,2	200
Randers —	88,8	42,0	22,2	153,0	169,2	87,1	187
Aalborg —	79,9	23,6	43,6	147,1	195,5	71,0	184
Hjørring —	71,5	11,8	45,8	129,1	196,2	76,2	179
Thisted —	64,3	46,1	56,0	166,4	176,5	83,2	201
Viborg —	103,8	53,0	44,8	201,6	183,9	105,2	189
Ringkøbing —	80,2	57,5	70,6	208,3	136,8	101,7	203
Ribe —	70,7	41,2	60,1	172,0	146,6	103,8	210
I Gennemsn. f. hele Landet	93	34	42	169	197	84	183
Middelnedbør for hele Landet efter lagttagelserne 1861—85 . . .	47	66	70	183	—	—	—

Nedbørsforholdene i disse Maaneder havde ogsaa deres ejendommelige Forhold; den sædvanligvis tørre April (med en Middelnedbør af 30mm) var i Aar saaledes ualmindelig regnfuld:

Sjælland og de sydlige Øer fik 40—50^{mm}, Fyn 61—66^{mm}, og paa Halvøen fik Aalborg Amt vel kun 39^{mm}, men Vejle Amt til Gøngæld ikke mindre end 85^{mm}. Selv de uheldigst stillede Egne fik saaledes mere end almindeligt, og andre fik indtil det dobbelte over et Normalaars. Ogsaa i Maj var Nedbøren rigelig, men med langt mindre Afvigelser fra Landsdel til Landsdel end i April, ligesom den normale Middeldnedbør (40^{mm}) ikke blev overskreden i saa høj en Grad, Maribo Amt fik kun 25^{mm}, medens Nedbøren i Landets øvrige Amter laa mellem 31^{mm} (Odense A.) og 57^{mm} (Randers A.). I Juni var Nedbøren ligeledes langt over et Normalaars (45—50^{mm}); bortset fra Bornholm, med 50^{mm}, var paa Øerne Nedbøren lavest i Odense Amt med 88^{mm}, størst i Frederiksborg Amt med 128^{mm}. I Jylland fik Thisted Amt mindst, 64^{mm}, Viborg Amt mest, 104^{mm}. Efter disse Maaneder, der altsaa udmærkede sig langt mere ved en Regnmængde, større end sædvanligt, end ved Afvigelser i Temperaturen, fulgte Juli og August, hvor Forholdene vare ganske modsatte: en meget høj Varmegrad og en ringe Nedbørsmængde. Julis Middeldnedbør (65^{mm}) naaede Frederiksborg Amt tæt op til med 57^{mm}, og Ringkøbing Amt fik 58^{mm}, Viborg A. 53^{mm}, medens Maribo A. kun fik 21^{mm}, Aalborg A. 24^{mm} og Hjørring A. 12^{mm}. I August var Nedbøren endnu mere under det normale (60—80^{mm}), naar Øen Bornholm, Frederiksborg A. og i Jylland de to sydvestlige Amter Ribe og Ringkøbing undtages. Paa Øerne var Regnmængden mindst i Odense Amt med 25^{mm}, og i Jylland i Randers Amt med 22^{mm}. I øvrigt henvises herom til den foranstaaende tabellariske Oversigt over Amternes og Landets Regnmængde i de tre Sommermaaneder. Det fremgaar af denne, at Aarets Sommernedbør, 169^{mm}, ligger noget under et Normalaars (183^{mm}), men er dobbelt saa stor som i den tørre Sommer 1899. Det var den ringe Nedbør i Juli og August paa i alt 76^{mm} mod 136^{mm} i et Normalaar, som i Forbindelse med de nævnte Temperaturforhold blev skæbnesvanger for Græsgangenes Aarsudbytte; at dette Forhold ikke blev mere ødelæggende, skyldes den meget rigelige Nedbør i Juni.

Ved April Maanedes Begyndelse laa alt stille; et 6—8“

tykt Snelag dækkede Jorden, men man trøstede sig dels med, at Jorden ikke var mere vandmættet, end at den meget godt kunde trænge til den faldne Nedbør, dels med, at man dog ikke kunde paabegynde Vaarsædens Lægning i større Stil før efter Helligdagene (9de April). Herom blev der imidlertid ikke Tale; det vaade, fugtige Vejr holdt sig, og Saaningen og et mere intensivt Markarbejde maatte derfor opsættes fra Uge til Uge. Først i den sidste Uge af April indløb de tidligste Beretninger om, at Saaningen i større Almindelighed var paabegyndt. I Beretningerne klagedes over, at den vinterpløjede Jord var tung at bearbejde, hvilket yderligere forhalede Foraarsarbejdets Afslutning. Endvidere havde man, navnlig i Landets fremmeligste Egne, de ompløjede Hvedearealer at besaa, hvilket altsaa ogsaa stillede forøgede Krav til Arbejdskraften. Endnu den 30te April var der Landet over forholdsvis lidt Liv paa Markerne, og selv de sydlige Øer havde næppe tilsaaet mere end $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{3}$ af deres Arealer. Landets nordlige og vestlige Egne vare forholdsvis heldigere stillede, thi her faldt Tilsaaningens Paabegyndelse ikke stort senere end normalt; men heller ikke her gik Arbejdet hurtig fra Haanden, da rigelig Nedbør forsinkede og endog standsede Saaningen i flere Dage endnu i Maj Maanedes Midte. Saaningens Afslutning laa, afhængig af Beliggenhed o. a., mellem d. 7de og 28de Maj.

Vare Vejrforholdene saaledes ikke heldige til at fremme selve Markarbejdet, vare de des gunstigere til at hidføre en hurtig og ensartet Spiring, saavel af Korn som af Roefrø. De smukt fremspirede Afgrøder standsedes dog noget brat i deres Udvikling ved den lave Temperatur i Maj Maanedes Slutning, som i Vendsyssel optraadte med Nattefrost. Med Juni Maaned tog Afgrøderne atter Vækst og udviklede sig med en sjælden Yppighed, der dog hemmedes noget i Maanedens Slutning, særlig paa de koldere Jorder, fordi Jorden her var for vandfyldt og trængte til Solvarme, som i det hele taget var ret sparsomt tildelt i hele den første Vækstperiode, Maj og Juni til Ende. Med Juli Maaned indtraadte ganske forandrede Vejrforhold, der hurtig fremkaldte en saa frodig Udvikling, at man overalt imødesaa en overordentlig rig Høst.

Man havde imidlertid ikke tænkt sig, at det med Juli Maaned begyndende prægtige tørre Sommervejr skulde holde sig saa at sige ganske uforandret, ikke blot Juli til Ende, men ogsaa i August. Den længe attraaede Solvarme blev for intensiv, om end noget forskellig virkende efter de forskellige Egnes Jordbundsforhold, og endnu mere maaske efter som de begunstigedes af Tordenbygerne, der dog som Helhed faldt meget sparsomt. Den 1ste August var Rughøsten i fuld Gang hele Landet over; den blev hurtig indbjerget i fortrinlig Stand. Herefter fulgte en lille Standsning, om end ikke saa langvarig, som man ønskede; thi fra alle Egne klagede man over, at Kornet modnedes for hurtig. Den 1ste September var langt den største Part af Kornhøsten indbjerget, Bøndergaardene vare som Helhed færdige, og de større Avlsbrug fulgte snart efter med kun ringe Forskel i Landets sydlige og nordlige Egne. Omkring d. 10de Septbr. var Høstarbejdet afsluttet, alt indbjerget under ualmindelig gode Forhold. —

Landets Kornhøst har saaledes haft gode og til Dels særlig gode Betingelser, som navnlig i Midtsommeren lod forvente rig Afgrøde. Skyggesiderne have været de ødelagte Hvedearealer og den ringe Udsigt til et godt Foldudbytte af den rige Rugafgrøde, nærmest fordi Blomstringen, Rugens Bestøvning, faldt under en for vedholdende Fugtighedsperiode, som blev des mere skadelig, fordi alle frodige Rugmarker vare gaaede mere eller mindre i Leje under Blomstringen. Endelig har det ikke kunnet undgaas, at Vaarsædens korte Væksttid, trods den frodige Udvikling, har bragt ret store Skuffelser med Hensyn til Foldudbyttet, hvilket navnlig gælder Landets sydligere Egne.

Landets Græsarealer havde længe fortrinlige Forudsætninger for at give et stort Aarsudbytte. Kløverplanterne havde overvintret uden Mén af Vinteren, hvorimod italiensk Rajgræs ikke havde taalt den lave Temperatur; trods dette sidste var man dog vel tilfreds med Plantedækkets Tæthed. Mindre tilfreds var man med den sene Udvikling paa Grund af det kolde Foraarsvejr; 1ste Maj var der end ikke i Landets sydligste Egne Tale om at kunne udbinde Kvægbesætningerne, og endnu d. 14de Maj meddelte

Beretningerne, at Malkekvæget i Almindelighed endnu var paa Stald. I Juni Maaned forandrede Forholdet sig pludselig og gav fortrinlige Græsforhold. Store Græsarealer bleve derved disponible til Slaaning, der i Overensstemmelse med den øvrige Udvikling ogsaa faldt sent paa Aaret, men dette var for saa vidt et Held, som Kløverhøsten derved kunde indbjærges i det sent indtraadte solvarme og tørre Vejr. Af det omtalte følger ogsaa, at Engene have haft mindst lige saa gode Vækstforhold. De egentlige Græsningsforhold have været des mindre lyse. Sildig Udbinding med ingenlunde rigelig Græsvækst var det første Stadium, derefter fulgte en Overflødhedsperiode, som dog ikke varede ret længe, thi i Juli Maanedes Slutning lode Beretningerne overalt paa Græsmangel.

At Forholdene paa dette Omraade ikke bedrede sig væsentlig i Resten af Aaret, siger sig selv, idet Tørken vedvarede August til Ende, og heller ikke derefter var Nedbøren stor nok til at kunne tilfredsstille den udtørrede Jord. Mange Besætninger maatte derfor indbindes allerede omkring 1ste Septbr., men i øvrigt vare Græsforholdene meget uensartede, da Eftersommerens Nedbør fordelte sig højst ulige fra Egn til Egn.

Landets Rodfrugtarealer tegnede aldeles fortrinlig i Juni og ikke mindre i Juli; det var først i Begyndelsen af August, at Solvarmen ogsaa blev denne Afgrøde for vedvarende, hvortil kom Larveangreb i udstrakt Omfang. Imidlertid tegnede Udsigterne ved Høstaarets Slutning dog til et Udbytte, der ikke er meget under Middelhøst.

Vi vende derefter tilbage til de fra Amterne indkomne Høstberetninger.

Ifølge disse have Plantesygdomme og Insektangreb tilføjet Havren og Rodfrugterne en ikke ubetydelig Skade. Fra Københavns Amt bemærkes: «en enkelt Landbruger klager over Rust i Havren». Fra Holbæk Amt ytres: «Indberetningen fra Løve Herred omtaler, at Havrens Kvalitet enkelte Steder var betydelig forringet af Brand og Rust». I en Indberetning til Præstø

Amt: «Havren blev tynd paa Grund af, som man almindelig antager, en Art Svamp paa Rødderne». Fra Sorø Amt: «Kartofler og Roer have i Ringstedegnen lidt Skade af Oldenborrelarver og Roerne tillige af Knoporme». Fra Bornholms Amt: «en Jordbruger i Ibsker Sogn, Øster Herred, har ledsaget sin Indberetning med Anmærkning om, at Brand- og Rustangreb bidrog væsentlig til at forringe Udbyttet af Havren». Fra Maribo Amt: «Havrens daarligere Udbytte menes enkelte Steder at skyldes Fritfluen». Fra Aarhus Amt: «enkelte Steder har Havren været angreben af Insektlarver og Bladrust og Rodfrugterne af Insekter». Fra Hjørring Amt: «Rodfrugterne hjem søgtes paa flere Egne af Larver og desl., der ganske afribbede Bladen». Fra Viborg Amt: «Havren blev mange Steder, særlig i Salling, stærkt medtagen af Rust; Rodfrugterne bleve nogle Steder beskadigede af Orme eller Larver». Flere Indberetninger til Ringkøbing Amt klage over Rust i Havren; en af disse ytrer saaledes: «Havren var stærkt befængt med Rust, hvorved Kvaliteten er betydelig forringet».

Af de mere almindelige Udtalelser om Høsten i Amternes Beretninger skulle følgende anføres:

Fra Københavns Amt: «Sildigt Foraar, sildig Saaning, Forsommerens megen Regn og Kulde, stærk Varme under Modningen — alt dette har været uheldige Vilkaar for Kornhøsten; Straaet var rigeligt, men Kernerne manglede Fylde». — Fra Frederiksborg Amt: «Regnmangel i Modningstiden har for Kornets Vedkommende medført, at Kernen er bleven lille. Indhøstningen har været særdeles heldig». — Fra Vejle Amt: «Den stærke Tørke i Midsommer og Eftersommer har hemmet de fleste Sædarter. Paa den anden Side er alt kommet godt i Hus som Følge af det tørre Vejr». — Fra Aarhus Amt: «Om alle Kornsorterne gælder det, at de ere blevne indbjærgede under særdeles gunstige Forhold, hvilket har været af ikke ringe Betydning for Kernens Kvalitet». — Fra Hjørring Amt: «Ved Foraarstid tegnede alt til, at dette Aars Høst vilde blive fortrinlig. Vaarsæden var kommen godt op, og denne saavel som Vintersæden saa særdeles lovende ud, ligesom Forsommerens fugtige Vejr meget bidrog til Græssets Vækst. Fra den vestlige Del af Amtet klages der dog noget over, at det vedholdende Regnvejr i Maj og Begyndelsen af Juni Maaned i Forbindelse med

det samtidig kolde Vejr virkede skadelig paa flere Steder, særlig paa de kolde Jorder. Men gennemgaaende stod alt i Slutningen af Juni Maaned saa godt, som det sjælden er Tilfældet. Paa dette Tidspunkt begyndte der imidlertid en tør Varmeperiode, som varede til ind i September Maaned og satte hele Høsten tilbage, med Undtagelse af Høhøsten og til Dels Rughøsten. Den langvarige Tørke fremskyndede Sædens Modning, hvilket betydelig forringede Kvantiteten for alle Kornsorters Vedkommende og bevirkede, at Kernen, særlig i Vaarkornet, blev lille og let; Rodfrugterne standsedes i Væksten, og den stærke Solbrand afsved paa flere Steder Græsmarkerne og reducerede Udbyttet af Sommergræsningen til et hidtil ukendt Minimum. Paa Grund af det tørre Høstvejr kom Afgrøden godt i Hus». — Fra

Amtene.	Hvede.			Rug.			Byg.			Havre.		
	Kvantitet.	Kvalitet.	H. V. i Pd. pr. Td. Korn.	Kvantitet.	Kvalitet.	H. V. i Pd. pr. Td. Korn.	Kvantitet.	Kvalitet.	H. V. i Pd. pr. Td. Korn.	Kvantitet.	Kvalitet.	H. V. i Pd. pr. Td. Korn.
Københavns . . .	tg?	g	130	g	mg?	125	mg	g+	114	g+	g+	87
Frederiksborg . . .	g	g	129	g	g	121	mg	g	112	g	g	83
Holbæk	slet	g	129,4	g	mg?	122,8	g+	g	111,6	g+	g	82,3
Sorø	slet	tg	129	g	g	124	g	tg	109	g	g	80
Præstø	mdl	g	130	g	mg	123	g	g	110	g	g	81
Bornholms	tg?	g	129	g+	g+	123	g	tg+	113	tg+	g?	83
Maribo	mdl	g?	129	g?	g+	125	g?	g?	114	g	g?	81
Svendborg	tg	g+	131	g	g+	122,5	g	g	112	g	g	79,5
Odense	tg	mg	130	g	mg	122	g	g	114	g	g	80
Vejle	mdl	g	136	g	mg	126	mg	mg	114	g	g	84
Aarhus	tg?	mg+	130	g	mg?	122	mg?	g+	112	g+	g	80
Randers	g?	mg+	131	g+	mg	124	mg?	g+	112	g	g	81
Aalborg	tg?	tg?	128	mg?	mg	122	mg?	mg	110	g+	mg?	81
Hjørring	tg+	g+	128	g	mg?	125	g	g+	108	g?	g	81
Thisted	g+	g+	131	g?	mg?	121,6	mg?	g+	105,7	g	g	81
Viborg	mdl+	tg+	129,5	g+	mg	123	mg?	mg?	106	g	g?	75
Ringkøbing	"	"	"	g	g+	121,4	g+	g+	103,6	g?	g?	76
Ribe	mdl	g	128	g	mg	121	g	g	103	tg	g	79
Gennemsnit for hele Laudet }	tg?	g		g	mg?		g+	g		g	g	

Anm. Ved Kornsorterne er det Kerneudbyttet, hvis Karakter angives. — H. V. = Hollandsk Vægt.

Om de enkelte Sædarter m. m. skal bemærkes:

Hveden har været Aarets sletteste Afgrøde. Den maa nærmest betragtes som fuldstændig mislykket, idet den i de egent-

Ringkøbing Amt: «Grunden til, at Høstudbyttet ikke blev mere end Middelhøst, skyldes Nattefrost i Forsommeren og en langvarig Tørke i Sommeren».

I den efterfølgende Tabel gives en Oversigt over, hvorledes Høstens Udfald for hver af de forskellige Sædarter m. m., saavel hvad Kvantiteten som hvad Kvaliteten angaar, er blevet bedømt i de enkelte Amter, idet Karakteren g (godt) er Udtryk for Middelhøst. De af Amterne afgivne Bedømmelser ere Gennemsnitsresultatet af Opgivelser, som de have indhentet fra Jordbrugere, Retsbetjente og Landboforeninger inden for hvert Amts Omraade.

Bælgsæd.		Boghvede.		Raps og andre Handelspl. *).		Kartofler.		Sukkerroer.		Andre Rodfrugter.		Agerhø.		Enghø.		Sommergræsning.
Kvantitet.	Kvalitet.	Kvantitet.	Kvalitet.	Kvantitet.	Kvalitet.	Kvantitet.	Kvalitet.	Kvantitet.	Kvalitet.	Kvantitet.	Kvalitet.	Kvantitet.	Kvalitet.	Kvantitet.	Kvalitet.	
g+	g+	mg	mg	g	mg	g	g	"	"	g	g+	mg	mg+	g+	mg?	g+
mg?	g+	tg	tg	tg	tg+	g	g	"	"	g?	g	mg	mg	g	mg	mg
g	g	"	"	"	"	g	g	"	"	g	g	mg	mg	g	mg	g
tg+	g+	"	"	"	"	g	g	"	"	g?	g+	mg?	mg+	g+	mg	tg+
g+	g+	g	g?	g	g	g	g	g?	g?	g	g+	mg?	mg+	g?	mg	g?
g	g	g	g	g	g	g	g	g	g	g	g	mg	mg	g	mg	g
g	g	g	g	mg	mg?	g	g	g	g	g	g	g	mg	mg	mg	g?
mg?	mg?	tg+	g?	g	g?	g	g	g	g	g	g	mg	mg+	mg?	mg	g
g	g+	g?	g	"	"	g	g	"	"	g?	g?	mg	mg+	mg?	mg+	g?
mg?	g+	"	"	"	"	g	g	"	"	g	g	mg	mg+	g	mg	mdl?
mg?	g+	g?	g?	"	"	g	g	"	"	g+	g+	mg	mg+	g+	mg	g
g	g	g	g	"	"	g	g	"	"	g	g	g	mg	mg?	mg	g+
g	g	g	g	"	"	g	g	g	g	g	g	g	mg	g	mg	g+
g	g	g	g	"	"	g	g	g	g	g	g	g	mg	g	mg	g

* Til «andre Handelsplanter» henregnes Hør, Humle, Kommen m. m.

lig hvededyrkende Egne for største Delen har maattet omløjes og erstattes med Vaarsæd og Roer; Kvantiteten af det indhøstede blev yderst tarvelig, og Kvaliteten naar gennemsnitlig ikke over

Middelhøst. Af de specielle Udtalelser om denne Kornsort anføres:

Fra Københavns Amt: «For Hvedens Vedkommende ere de $\frac{4}{5}$ af Skemaerne udfyldte, ikke med Karakterer og Vægtangivelser, men med Bemærkningerne: bortfrossen, Jorden ompløjet». — Fra Frederiksborg Amt: «Af Hvede dyrkes der kun lidt her i Amtet, og det meste deraf er som Følge af Barfrost gaaet ud, hvilket navnlig gælder den saakaldte Square-head Hvede». — Fra Holbæk Amt: «I en stor Del Indberetninger omtales Hveden dels slet ikke, eller Udbyttet sættes til 0, dels hedder det, at den er gaaet ud helt eller for største Delen paa Grund af langvarig Frost eller denne i Forbindelse med langvarig Tørke». — Fra Sorø Amt: «Alle Beretninger vise, at Hveden er næsten ganske bortfrossen i Vinterens Løb; det antydes, at Skaden især er forvoldt ved Rimfrosten i Januar». — Indberetningerne til Præstø Amt samstemme i, at Hveden paa meget faa Undtagelser nær var helt mislykket, saa at den maatte erstattes med Byg, Havre, Blandsæd eller Roer; en af disse Beretninger udtaler: «Hvedehøsten her paa Egnen er som Regel mislykket, idet Hvedeplanterne i Vinteren gik ud, saa at Omsaaning var nødvendig for de fleste Hvedemarkers Vedkommende. Kun undtagelsesvis havde paa enkelte Hvedemarkers saa mange Planter overvintret, at Marken helt eller delvis undgik Omsaaning, men Resultatet blev i de Tilfælde kun en tarvelig Høst baade kvantitativt og kvalitativt». — Fra Bornholms Amt ytres: «en Jordbruger i Aaker Sogn har givet sin Indberetning følgende Anmærkning: For Hvedens Vedkommende bemærkes, at den de allerfleste Steder gik bort om Vinteren; de faa Marker, som ikke bleve ompløjede, gav kun et ringe Udbytte, da de saa godt som alle havde taget Skade». — Fra Maribo Amt: «Hveden er i Aar gaaet bort de fleste Steder, idet Rimfrosten afvigte Vinter ødelagde Planterne og gjorde Omsaaning med Foraarsæd nødvendig; hvor Omsaaning ikke fandt Sted, gav Hveden kun et meget tarveligt Udbytte». — Fra Svendborg Amt: «Hveden er overalt i Amtet paa ganske enkelte Undtagelser nær gaaet bort paa Grund af Frost og Kulde, og Jorden er derfor ompløjet og benyttet paa anden Maade». — Fra Odense Amt: «Hveden — navnlig mindre akklimatiserede Sorter — frøs alle Steder bort paa næsten hele det besaaede Areal, der maatte ompløjes og benyttes paa anden Maade». — Fra Vejle Amt: «Frosten har næsten overalt ødelagt Hveden, saa at Ompløje- ning og Besaaning med Vaarsæd har fundet Sted». — Fra Aarhus

Amt: «Af Kornsorterne har Hveden givet daarligst Udbytte, og naar hertil kommer, at den endog i adskillige Tilfælde har maattet ompløjes, bliver Udbyttet endnu ringere, end Oversigten udviser».

Rugen har bedre end Hveden modstaaet Vinterens Indflydelse. Den synes gennemsnitlig at have givet en Middelhøst, hvad Kvantiteten angaar, og adskilligt over i kvalitativ Henseende.

Fra Københavns Amt bemærkes: «Særlig anføres det regnfulde Vejr i Rugens Blomstringstid som Grund for det mange Steder tarvelige Udbytte». — Fra Aarhus Amt: «Rugen har adskillige Steder været for svær og er gaaet for tidlig i Leje, hvilket har skadet Kvaliteten noget; enkelte Steder er den derhos modnet for hurtigt. Desuagtet maa dog Udbyttet for denne Kornsorts Vedkommende betragtes som særdeles tilfredsstillende». — Fra Hjørring Amt: «Rugen tegnede i forrige Efteraar yderst lovende, og den rigelige Nedbør i Foraaret og Begyndelsen af Sommeren gavnede den betydelig. Fra enkelte Egne klages der dog over, at Nattefrost og Rimtaage i Foraaret i Forbindelse med stærk Blæst og stærke Regnskyl i Blomstringstiden har skadet den meget. Da det tørre Vejr indtraadte i Slutningen af Juni Maaned, var Rugen saa vidt udviklet, at Tørken ikke i synderlig Grad kunde indvirke skadelig paa den, og Udbyttet af Rugen blev derfor i det hele tilfredsstillende i kvalitativ Henseende». — Fra Viborg Amt: «Rugen tog Skade af Storm og nogle Steder af Hagl i Blomstringstiden». — Fra Ausumgaard i Ringkøbing Amt: «Uroligt Vejr med Regn- og Haglbyger skadede Rugen under Blomstringen og forarsagede en ufuldkommen Kernesætning; den folder daarlig».

Udfaldet af Vaarsædhøsten har været gunstigere for Byggets end for Havrens Vedkommende. Medens nemlig Havren gennemsnitlig saavel paa Øerne som i Jylland ikke er naaet over Middelhøst, hverken kvantitativt eller kvalitativt, har Bygget i det hele givet noget over Middelhøst, særlig i kvantitativ Henseende. Hertil skal føjes, at Udbyttet af Bygget har været ikke lidet bedre i Jylland end paa Øerne, idet Udbyttet i Jylland, baade hvad Kvantiteten og hvad Kvaliteten angaar, gennemsnitlig er karakteriseret adskilligt over Middelhøst, hvorimod paa Øerne Kvantiteten vel

er betegnet som lidt over Middelhøst, men Kvaliteten som knap svarende til en saadan.

Om Vaarsæden ytres:

Fra Sorø Amt: «Bygget modnedes for brat i Sommertørken og blev smal i Kernen». — Fra Maribo Amt: «Vaarsædens Kvalitet led meget af Tørke og Hede, der foraarsagede alt for hurtig Modning, før Kernen var udviklet, og for faa Fold af samme». — Fra Aarhus Amt: «Bygget har af Kornsorterne gennemgaaende givet den bedste Avl, særlig med Hensyn til Kvantiteten. Om Kerneudbyttet gælder saavel for den som i endnu højere Grad for Havrens Vedkommende, at det paa Grund af den ved Tørken indtraadte for hurtige Modning er blevet noget ringere end paaregnet». — Fra Hjørring Amt: «Bygget og Havren spirede godt og kom hurtig frem efter Saaningen i det fugtige Foraarsvejr, og i Slutningen af Juni Maaned var Bygmarken paa flere Steder ligefrem glimrende, men Tørken og Varmen i Juli Maaned bevirkede, at Resultatet kun blev mindre godt. Bygmarken blev enkelte Steder ligefrem skoldet af Solbranden, men Afgrøden blev dog for denne Kornsorts Vedkommende nogenlunde, medens Havren paa Grund af for tidlig Modning gav et tarveligere Udbytte, navnlig i kvantitativ Henseende». — Endvidere maa man her henvise til de allerede anførte Bemærkninger fra flere af Landets Amter om den skadelige Indflydelse, som Brand, Rust og Insekter have haft paa Udbyttet af Havren.

Bælgsæden maa antages gennemsnitlig at have givet en ret god Middelhøst, baade kvantitativt og kvalitativt, saavel paa Øerne som i Jylland.

Boghveden synes derimod i begge Henseender kun at have givet noget under et Middelaars Udbytte. Den er vel fra Københavns Amt karakteriseret som meget god, baade hvad Kvantiteten og hvad Kvaliteten angaar, men det bemærkes i Amtets Indberetning, at denne Sædart «kun dyrkes 1 Sted i Amtet», saa at Karaktergivningen her kun spiller en meget lille Rolle over for de Egne, hvor Boghvededyrkingen egentlig har hjemme.

Udbyttet af Raps og andre Handelsplanter maa betegnes som et Middelaars, snarest lidt over; kun i Holbæk Amt synes Udfaldet at have været mindre tilfredsstillende.

Kartoflerne have, baade hvad Kvantiteten og hvad Kvaliteten angaar, saavel paa Øerne som i Jylland givet en Middelhøst; dog synes Kvaliteten i en Del af Landets Amter at have været noget bedre end Middelhøst.

Fra Frederiksborg Amt bemærkes: «Kartofler (og Rodfrugter) manglede Regn i Vækstperioden og ere derfor blevne smaa, medens Kvaliteten er god»; — og fra Odense Amt: «Kartofler (og Roer) standsedes af Eftersommerens Tørhed i deres Udvikling».

Udbyttet af Sukkerroerne har, hvad Kvantiteten angaar, været tarveligt; Kvaliteten betegnes derimod gennemsnitlig som middelgod, paa Lolland-Falster og i Svendborg Amt som noget deroyer.

Af de andre Rodfrugter har Udbyttet ligeledes gennemsnitlig været under Middelhøst for Kvantitetens Vedkommende, medens Kvaliteten staar noget over Middelhøst. Dels hemmede Tørken Rodfrugterne i deres Udvikling, dels have de tillige i flere af Landets Egne, som tidligere anført, været stærkt angrebne af Larver.

Høhøsten har været særdeles tilfredsstillende, idet den baade for Agerhøets og for Enghøets Vedkommende, saavel hvad Mængden som hvad Beskaffenheden angaar, har givet et Udbytte, der er ikke lidet over et Middelaars. Det synes tillige, som om Kvaliteten har været endnu bedre end Kvantiteten; særlig maa Agerhøets Kvalitet anses som fortræffelig.

I Modsætning hertil er Sommergræsningen i det hele falden meget ugunstig ud. Et enkelt Amt, Hjørring Amt, karakteriserer den endog ikke højere end med mdl. ?; derimod har et andet Amt, nemlig Frederiksborg Amt, betegnet den som meget god.

Om Høhøsten og Sommergræsningen bemærkes:

Fra Frederiksborg Amt: «Paa Grund af rigelig Væde i Forsommeren, der ellers i en Aarrække har været for tør, har Græs og Kløver givet betydelig større Udbytte end sædvanligt». — Fra Bornholms Amt: «en Jordbruger i Ibsker Sogn, Øster Herred,

har ledsaget sin Indberetning med Anmærkning om, at mangelfuld Udvikling af 1ste Aars Kløvermarker i Efteraaret 1900 i Forbindelse med streng Vinter med Barfrost og et koldt Foraar forringede Udbyttet af Agerhø paa Herredets faste Jorder». — Fra Aarhus Amt: «Høavlen har gennemgaaende været fortrinlig, saavel hvad Kvantiteten som hvad Kvaliteten angaar. Bedst synes gennemgaaende Agerhøet at have været. — Sommergræsningen har alle Steder lidt betydelig under den stærke Tørke; paa lettere Jorder betegnes den endog i flere Tilfælde som meget ringe. Som Følge heraf har det paa mange Steder været nødvendigt i udstrakt Omfang at staldfodre Køerne». — Fra Hjørring Amt: «Hvad endelig Høhesten angaar, er Resultatet udmærket, idet Høafgrøderne, der fra Foraaret havde tilstrækkelig Fugtighed, udvikledes og bjærgedes i fortrinlig Stand. — Sommergræsningen har derimod paa Grund af Tørken været ualmindelig daarlig og har givet et Udbytte, der staar langt under det normale».

Ville vi i et samlet Udtryk angive Summen af Høstskemaets Resultater, maa vi, som alt i Begyndelsen anført, sige: Middelhøst, baade kvantitativt og kvalitativt. Selvfølgelig er der Afvigelser fra Amt til Amt, og selv hvad Gennemsnittet for de enkelte Sædarter m. v. angaar, finde vi, at Rugens Kvalitet og Byggets Kvantitet karakteriseres som over Middelhøst, forskellige Rodfrugters og navnlig Sukkerroernes Kvantitet som væsentlig under Middelhøst. De betydningsfuldeste Afvigelser fra Middelhøsten ligge dog ikke her, men til den ene Side paa Høsløttet, til den anden Side paa Hvedehøsten. Høsløttets Resultat har som Regel været særdeles tilfredsstillende, for Kvalitetens Vedkommende endog nu og da udmærket, samtidig med at saa rigtignok Sommergræsningen har været under Middelaars og paa sine Steder endog overordentlig tarvelig. Hvedehøsten derimod har, paa faa Undtagelser nær, været mislykket, endog saaledes, at man mange Steder overhovedet ingen Hvedeafgrøde har haft at bringe i Hus. Det bør dog tilføjes, at Hvedearealet selv i Maribo Amt, hvor Hveden spiller den forholdsvis største Rolle, kun udgør 16 pCt. af Kornarealet i snæver Forstand, og at det i Landet som Helhed endog kun udgør 3 pCt., og selv om

disse Procenter ikke fuldt ud tør tages som Maalestok for Hvedens økonomiske Betydning og altsaa ikke heller for Rækkevidden af Hvedehøstens Fejlsugning, saa vise de dog, at denne Kalamitet har ramt en Sædart, der kun spiller en underordnet Rolle i vort Landbrug, saa at den ikke kan forandre Totalbilledet af dette Aars Høstudfald.
